

ภาษาถิ่นย่อยของคำเมืองในจังหวัดลำปาง : การศึกษาคำศัพท์

นายจำลอง คำบุญชู

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

ISBN 974-564-061-1

008828

I10288924

REGIONAL VARIETIES OF KHAM MUANG IN LAMPANG :

A LEXICAL STUDY

Mr. Chamlong Khamboonchoo

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Thai

Graduate School

Chulalongkorn University

1985

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ภาษาถิ่นย่อยของคำเมืองในจังหวัดลำปาง : การศึกษาคัพท์

โดย

นายจำลอง คำบุญชู

ภาควิชา

ภาษาไทย

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยคําสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ พุกผาสุย

ผู้ช่วยคําสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว.กัลยา ดิงคัมภีร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของ การศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

จำลอง คำบุญชู

..... คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองคําสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ บุณนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประจักษ์ วัฒนกุล ..... ประธานกรรมการ

(รองคําสตราจารย์ ดร.นววรรณ พันธุเมธา)

ประจักษ์ วัฒนกุล ..... กรรมการ

(รองคําสตราจารย์ประคอง นิมมานเหมินท์)

ประจักษ์ วัฒนกุล ..... กรรมการ

(ผู้ช่วยคําสตราจารย์อรพิมพ์ พงศ์ประยูร)

ประจักษ์ วัฒนกุล ..... กรรมการ

(ผู้ช่วยคําสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ พุกผาสุย)

ประจักษ์ วัฒนกุล ..... กรรมการ

(ผู้ช่วยคําสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว.กัลยา ดิงคัมภีร์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อวิทยานิพนธ์	ภาษาถิ่นย่อยของคำเมือง ในจังหวัดลำปาง : การศึกษาศัพท์
ชื่อผู้ผลิต	นายจำลอง คำบุญอยู่
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ พุกผาสุข ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว.กัลยา ติงคภัทนี
ภาควิชา	ภาษาไทย
ปีการศึกษา	2527

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาการแปรของศัพท์ในภาษาคำเมืองที่พูดในจังหวัดลำปาง วิเคราะห์ลักษณะความแตกต่างของศัพท์ และนำผลการศึกษามา แบ่งเขตภาษาถิ่นย่อย ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้จากการนำเอาหน่วยวรรณคดีจำนวน 142 หน่วยวรรณคดีไปสอบถามประชาชนในจังหวัดลำปางทุกหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน ซึ่งรวมจุดเก็บข้อมูลทั้งหมด 641 จุด และได้ข้อมูลกลับคืนมา 577 จุด

ผลการวิจัยแสดงว่าภาษาคำเมืองในจังหวัดลำปางมีการใช้ศัพท์แตกต่างกันในถิ่นต่าง ๆ ซึ่งปรากฏว่า เส้นแบ่งเขตศัพท์ไม่รวมตัวกันหนาแน่นในบริเวณใต้บริเวณหนึ่งของจังหวัดลำปางอย่างชัดเจน แต่พอจะแบ่งเขตภาษาถิ่นย่อยของคำเมืองในจังหวัดลำปาง โดยการคำนวณจำนวนศัพท์ที่อำเภอต่าง ๆ ใช้เหมือนกัน ได้เป็น 2 ถิ่นย่อย คือ ภาษาถิ่นย่อยลำปางตอนเหนือ ได้แก่ ภาษาที่ใช้ใน อำเภอวังเหนือ กิ่งอำเภอเมืองปาน อำเภอแจ้ห่ม อำเภองาว อำเภอห้างฉัตร อำเภอเมืองลำปาง กิ่งอำเภอแม่เมาะ อำเภอเสริมงาม อำเภอเกาะคา อำเภอแม่ทะ อำเภอสุบปราบ และภาษาถิ่นย่อยลำปางตอนใต้ ได้แก่ ภาษาที่ใช้ในอำเภอเถิน และอำเภอแม่พริก

นอกจากนี้ศัพท์ต่าง ๆ ที่แทนหน่วยวรรณคดีเดียวกันมีลักษณะความแตกต่างกัน 3 ลักษณะ คือ แตกต่างกันทางลักษณะโครงสร้างของคำ แตกต่างกันทางลักษณะการใช้คำ และแตกต่างกันตามธรรมชาติของภาษา

3

Thesis Title	Regional Varieties of Kham Muang in Lampang : A Lexical Study
Name	Mr. Chamlong Khamboonchoo
Thesis Advisor	Assistant Professor Phornthip Pukbhasuk, Ph.D. Assistant Professor M.R. Kalaya Tingsabath, Ph.D.
Department	Thai
Academic Year	1984

ABSTRACT

The main purpose of this thesis is to study lexical variation in Northern Thai spoken in Lampang Province, to analyze the nature of such variation, and to divide Lampang Thai into sub-dialects. The questionnaire used in this study consists of 142 semantic units. Out of the 641 villages in the province, the data in this study were obtained from 577 villages. There is one informant from each village.

The study shows that in each semantic unit different lexical items are used in different areas of the province. Although the isoglosses do not gather together clearly in any area, it is possible to divide Lampang Thai into two sub-dialects: northern and southern, on the basis of the calculation of identical lexical items used in different districts. The northern Lampang sub-dialect is spoken in Amphoe Wang Nua, King Amphoe Muang Pan, Amphoe Chae Hom, Amphoe Ngao, Amphoe Hang Chat, Amphoe Muang Lampang, King Amphoe Mae Mo,

Amphoe Soem Ngam, Amphoe Ko Kha, Amphoe Mae Tha, Amphoe Sop Prap, and the southern Lampang sub-dialect in Amphoe Thoen and Amphoe Mae Phrik.

The study also shows that the lexical items representing the same semantic unit differ in three ways : word construction, word usage and natural linguistic phenomena.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีและทันเวลาเพราะได้รับความช่วยเหลือจากหลายฝ่ายซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือผู้วิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ผู้ช่วยค้ำสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว.กัลยา ติงคัมภีร์ ผู้ช่วยค้ำสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ พุกผาลูช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้ข้อคิดและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

รองค้ำสตราจารย์ ดร.นววรรณ พันธุเมธา รองค้ำสตราจารย์ประคอง นิมมาน เหมินท์ ผู้ช่วยค้ำสตราจารย์อรพิมพ์ พงศ์ประยูร ที่กรุณาแนะนำและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

รองค้ำสตราจารย์ผ่องศรี วนาสิน ที่กรุณาให้คำแนะนำในการทำแผนที่ย่อยผู้ช่วยค้ำสตราจารย์ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์ ที่ให้ข้อคิดอันมีค่าอย่างยิ่งในการเลือกหัวข้อวิทยานิพนธ์

อาจารย์ชาติรี จอมวิญญาณ์ อาจารย์ปรัชชา แก้วภิรมย์ คุณประพันธ์ ช่มภู คุณฝน มูลชนะ คุณณรงค์ คำใหม่ คุณเทวินทร์ เนื่องอุดม ที่เอื้อเฟื้อที่พักอาศัยและให้เยี่ยมพาทนะ ตลอดจนเป็นผู้นำทางในระหว่างเก็บข้อมูล อาจารย์สัมพันธ์ หมั่นช่มพู อาจารย์คณินดิษฐ์ หมั่นช่มพู อาจารย์มิ่งคล จรรยา อาจารย์สัมพันธ์ คุ้มหล้า อาจารย์อารีย์ ฉินะใจหาญ อาจารย์สัมพันธ์ เตชะฉันทน์ อาจารย์มิ่งคล คำโทะ คุณรัตนากุญแจว่างลุล ที่ให้ความช่วยเหลือ เก็บข้อมูลให้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระทัย หม่อมเจ้าเพชรธ สัตร์พงศ์ ที่ประทานทุนอุดหนุนการวิจัย และขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยในตนเอง

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลงไม่ได้ถ้าหากไม่ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ประชาชน ครู อาจารย์ ในหมู่บ้านต่างๆ ของจังหวัดลำปาง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในอำเภอ กิ่งอำเภอ ของจังหวัดลำปางที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ในการพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คุณวันเพ็ญ ชาวสะอาด ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พี่พองนวล พี่สาวผู้เสียสละทุกอย่างเพื่อให้ผู้วิจัยได้รับการศึกษาตั้งแต่เยาว์วัย จนกระทั่งถึงปัจจุบัน และกราบขอบพระคุณแม่ผู้ให้กำลังใจมาโดยตลอด

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๙
กิตติกรรมประกาศ	๑๑
สารบัญตาราง	๑๒
สารบัญภาพ	๑๓
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	2
สัมมติฐาน	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	3
คำจำกัดความ	3
งานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง	4
สภาพทั่วไปของจังหวัดลำปาง	8
2 วิธีดำเนินการวิจัย	13
การสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย	13
การกำหนดคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม	16
การเก็บข้อมูล	17
การวิเคราะห์ข้อมูล	20
การเสนอผลการวิจัย	20

บทที่

3	การวิเคราะห์ศัพท์	21
	เกณฑ์สำหรับวิเคราะห์ศัพท์	21
	ก. จัดกลุ่มคำตามจำนวนพยางค์	21
	ข. พิจารณาคำตามเกณฑ์	22
	เกณฑ์ที่ 1	22
	เกณฑ์ที่ 2	22
	เกณฑ์ที่ 3	23
	เกณฑ์ที่ 4	23
	เกณฑ์ที่ 5	25
	เกณฑ์ที่ 6	25
	เกณฑ์ทางเสียง	26
	สรุปผลการวิเคราะห์ศัพท์ในแต่ละหน่วยย่อย	41
4	ลักษณะการกระจายของศัพท์	102
	ขั้นตอนการพิจารณาคำกระจายของศัพท์	102
	ลักษณะการกระจายของศัพท์	
	การแบ่งเขตภาษาถิ่นย่อย	102
	การกำหนดสัญลักษณ์ในแผนที่แสดงการกระจายของศัพท์	105
5	ลักษณะความแตกต่างของศัพท์	249
	แตกต่างกันทางลักษณะโครงสร้างของคำ	250
	แตกต่างกันทางลักษณะการใช้คำ	260
	แตกต่างกันตามธรรมชาติของภาษา	263
	สรุปลักษณะความแตกต่างของศัพท์	264
6	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	266
	ผลการวิจัย	266
	อภิปรายผล	267
	ข้อเสนอแนะ	269

	หน้า
บรรณานุกรม	270
ภาคผนวก	271
ภาคผนวก ก. ตารางแสดงอัตราร้อยละของการใช้ศพในแต่ละหน่วยย่อย ของ แต่ละอำเภอ	271
ภาคผนวก ข. รายชื่อหมู่บ้านที่เป็นจุดเก็บข้อมูล	361
ภาคผนวก ค. แบบสอบถามสำหรับสำรวจข้อมูล	393
ประวัติผู้เขียน	411

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาจากหมู่บ้าน ในแต่ละอำเภอ	19
2	แสดงผลการวิเคราะห์ทัศนคติในแต่ละหน่วยย่อย	44
3	แสดงจำนวนความถี่ของทัศนคติที่อำเภอต่าง ๆ ไข้เหมือนกัน	104
4	แสดงอัตราร้อยละของการใช้ทัศนคติในแต่ละหน่วยย่อยของแต่ละ อำเภอ	271

ภาพที่

144	แผนที่แสดงหมู่บ้านที่เป็นจุดเก็บข้อมูลในอำเภอวังเหนือ กิ่งอำเภอเมืองปาน อำเภอแจ้ห่ม	362
145	แผนที่แสดงหมู่บ้านที่เป็นจุดเก็บข้อมูลในอำเภอองาว และกิ่งอำเภอ แม่เมาะ	368
146	แผนที่แสดงหมู่บ้านที่เป็นจุดเก็บข้อมูลในอำเภอเมืองสาปาง และอำเภอแม่ทะ	272
147	แผนที่แสดงหมู่บ้านที่เป็นจุดเก็บข้อมูลในอำเภอห้างฉัตร อำเภอเสริมงาม อำเภอเกาะคา และอำเภอลำปาง	380
148	แผนที่แสดงหมู่บ้านที่เป็นจุดเก็บข้อมูลในอำเภอเถินและอำเภอแม่พริก	389